

Д.В. МАЗУР

Національний університет внутрішніх справ

УДК (477)340.134(094.1/5)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ УКАЗІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ТА ЗАКОНІВ УКРАЇНИ

Надане теоретико-правове обґрунтування взаємного співіснування та підпорядкованості законів України і нормативно-правових актів, які видає Президент України.

Через тринадцять років після проголошення незалежності в Україні практично склалися та стало функціонують політична, економічна, соціальна системи держави, державний апарат, громадське суспільство, що забезпечується низкою нормативно-правових актів. Це Конституція та закони України, акти Президента та Уряду України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Теоретично згадані нормативно-правові акти мають сувору ієрархію та визначене місце в системі нормативно-правових актів. Однак, на практиці склалася така ситуація, коли деякі нормативно-правові акти займають не "своє" місце в системі нормативно-правових актів. Наприклад, Президент України протягом трьох років мав право видавати укази з економічних питань, що мають силу закону. Термін дії цих указів – до набрання чинності відповідних законів. Але пройшло вже майже п'ять років, як Президент України припинив видавати такі укази, а закони з питань, що були врегульовані указами Президента України, досі не прийняті. Тому в Україні склалася ситуація, коли нарівні з законами України діють інші нормативно-правові акти, що мають силу закону.

Юридична наука незалежної України, що мала б дати рекомендації з цих питань недостатньо уділила ним уваги. Ще й досі немає вітчизняних досліджень щодо співвідношення нормативно-правових указів Президента України та законів України. Законодавча галузь влади вже майже десять років не спроможеться прийняти закон "Про нормативно-правові акти", якій мав би чітко визначити їх підпорядкованість. В даній статті робиться спроба теоретико-правового обґрунтування взаємного співіснування та підпорядкованості законів України і нормативно-правових актів, які видає Президент України, що має на меті акцентувати увагу як науковців, так і законодавців на необхідності наукової та законодавчої визначеності цього питання.

В юридичній науці є загальновизнаним те, що система нормативно-правових актів підрозділяється на закони та підзаконні акти, а місце зазначених актів в цій системі залежить від їх юридичної сили. У вітчизняних і зарубіжних підручниках з теорії держави та права зазначається, що юридична сила нормативно-правового акту полягає у його специфічній властивості мати суворо визначене місце в ієрархії інших нормативно-правових актів та залежа-

ти по формальній обов'язковості від того, який орган видав акт, тобто хто є суб'єктом правотворчості [1, с.341; 2, с.242; 3, с.125]. Вищим законодавчим органом в Україні є Верховна Рада України, тому закони, що прийняті українським парламентом, мають вищу юридичну силу в порівнянні з іншими нормативно-правовими актами. Цей норматив витікає з Конституції України, пунктом 2 ст.8 якої встановлено, що вона має найвищу юридичну силу. Інші закони та нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції і повинні їй відповідати. Особливість Основного Закону України підкреслюється і ускладненою процедурою зміни конституційних положень. Отже, правове становище Конституції є особливим: вона перебуває на вищому щаблі ієрархічної дробини нормативно-правових актів.

"Під" Конституцією (за юридичною силою) знаходяться закони України. В усіх визначеннях закону, що мають місце в науковій і навчальній літературі підкреслюється його вища юридична сила в системі нормативно-правових актів, як неодмінна ознака. Так, у підручниках російських авторів (В.Н. Хропанюка, В.В. Лазарева, В.М. Корельського) зазначається, що закон – це нормативно-правовий акт, що має вищу юридичну силу, якій прийнятий в особливому порядку вищим представницьким органом державної влади або безпосередньо народом та регулюючій найбільш важливі суспільні відносини [2, с.242; 3, с.125; 4, с. 315]. В підручниках українських авторів (О.Ф. Скакун, А.М. Колодій) підкреслюється, що закон – це нормативно-правовий акт представницького органу державної влади (або громадського суспільства), якій регулює найбільш важливі питання суспільного життя, встановлює права та обов'язки громадян, має вищу юридичну силу та приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури [1, с.342; 5, с.194]. Видання законів в Україні – прерогатива парламенту. Як зазначається в Рішенні Конституційного Суду України: "визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає, що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони. Верховна Рада України здійснює законодавчу владу самостійно, без участі інших органів" [6, с.11]. Вища юридична сила законів визначається не тільки суб'єктом їх видання (вищим представницьким органом), яким є парламент, але і певними, тільки їм при-

тамними ознаками. По-перше, вони приймаються з додержанням особливої законодавчої процедури, яка передбачає декілька стадій, на кожній з яких законопроект ретельно відшліфовується спеціалістами, розглядається у трьох читаннях народними депутатами і тільки потім приймається. По-друге, це письмовий акт-документ, який містить первинні норми права, яких раніше в правовій системі не було, це документ, що встановлює права та обов'язки громадян. По-третє, це нормативно-правовий документ, що вимагає підпорядкування і не протиріччя йому всіх інших нормативно-правових актів.

Нижчими за закони, по юридичній силі, але не менш важливими в системі нормативно-правових актів, є нормативно-правові укази Президента України. Вихідні начала для їх правової характеристики встановлюються перш за все Конституцією, в якій достатньо чітко сформульовані критерії співвідношення актів, що видаються різними органами влади. Згідно зі ст. 106 Конституції України Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України. Але Конституція України конкретно не окреслює питання, з яких Президент України має право видавати нормативно-правові укази. Однак, з тексту статей Основного Закону витікає, що він має право видавати нормативно-правові укази з питань, які належать до його повноважень, встановлених Конституцією, як глави держави. Згідно з п.28 ст.106 Конституції України він може створювати в межах бюджетних коштів допоміжні органи і служби для здійснення своїх повноважень. Правовий статус зазначених органів визначається положеннями, які затверджуються указами Президента України. Оскільки таких допоміжних органів при Президентові України створюється досить багато, то затвердження відповідних положень статутного характеру становить значну частку нормотворчої діяльності глави Української держави. Слід погодитися з С.Г. Серьогіною, яка досліджуючи теоретико-правові засади функціонування інституту президентства в Україні зазначила, що право Президента видавати нормативно-правові акти дає положення п.17 ст.106 Конституції України, що закріплює за Президентом право здійснювати керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави, оскільки термін "керівництво" передбачає й право компетентного органу чи посадової особи впливати на відповідну сферу суспільних відносин ("керований об'єкт") шляхом встановлення правових норм [7, с.156].

Для того, щоб визначити, які повноваження глави Української держави в сфері обороноздатності та національної безпеки України передбачають видання нормативних указів, вважається доцільним провести аналіз відповідного законодавства. Правовідносини в сфері обороноздатності та національної безпеки України регулюють Закони України "Про основи національної безпеки України", "Про оборону", "Про Збройні Сили України", "Про загальний військовий обов'язок та військову службу", "Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію", "Про розвідувальні органи України", "Про Службу Безпеки України" [8].

Відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" Президентом України затверджуються: Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України, доктрини, концепції, стратегії і програми, якими визначаються цільові настанови та кері-

вні принципи воєнного будівництва, а також напрями діяльності органів державної влади в конкретній обстановці з метою своєчасного виявлення, відвернення і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України.

Закони України "Про оборону" та "Про Збройні Сили України" встановлюють наступні повноваження нормотворчого характеру: Президент України затверджує положення про Генеральний штаб Збройних Сил України [9]; положення про органи, які проводять розвідувальну та інформаційно-аналітичну діяльність в інтересах національної безпеки [10]; положення про територіальну оборону України; план дислокації Збройних Сил України; за поданням Кабінету Міністрів України – військово-адміністративний поділ території України та положення про Міністерство оборони України.

На виконання Закону України "Про загальний військовий обов'язок та військову службу" Президент видає нормативно-правові укази з питань: затвердження положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців [11]; переліку посад, що підлягають заміщенню вищим офіцерським складом; переліку посад, органів виконавчої влади, підприємств і організацій, які виконують роботи в інтересах оборони держави та її безпеки, що можуть бути заміщені військовослужбовцями вищого офіцерського складу.

Закон України "Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію" визначає наступні нормотворчі повноваження глави Української держави: він затверджує мобілізаційний план України на особливий період, положення про мобілізаційну підготовку Збройних Сил України, інших військових формувань; положення про порядок проведення мобілізації в Україні; видає нормативно-правові акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації. Відповідно до Закону України "Про розвідувальні органи України" загальне керівництво розвідувальними органами України здійснює Президент України, зокрема затверджує положення про відповідні розвідувальні органи.

Законом "Про Службу Безпеки України" також встановлюються повноваження Президента України, які потребують видання нормативно-правових указів. Вони стосуються затвердження положень про Антитерористичний центр при Службі безпеки України, про колегію Служби безпеки України; визначення кількісного складу співробітників Служби безпеки України; встановлення форми та розмірів грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України.

Інших повноважень нормотворчого характеру у сфері забезпечення обороноздатності та національної безпеки чинне законодавство за Президентом України не закріплює. Однак, зазначимо, що закон навіть при максимальній деталізації, не може дати вичерпну регламентацію того чи іншого предмету. Повноту правового регулювання іноді необхідно забезпечити шляхом оптимального синтезу законів та підзаконних актів, що з них випливають. Аналіз законів, що формально визначають сферу правового регулювання Президента, та порівняння конкретно перелічених в них його повноважень з виданими главою держави нормативно-правовими указами, свідчить про "вихід" президентських указів за їх текстувальний перелік в законах. Особливо це стосується сфери забезпечення національної безпеки та оборони України. Наведемо укази Пре-

зидента в цій сфері. Це Указ № 616/98 “Про Положення про Президентський оркестр Збройних Сил України”, № 263/94 (із змінами, внесеними згідно з Указами Президента № 70/99 від 27.01.1999; № 228/2000 від 11.02.2000; № 1227/2003 від 29.10.2003) “Про Положення про військовий квиток рядового, сержантського і старшинського складу та Положення про військовий квиток офіцера запасу”, № 389/2003 “Про надбавки військовослужбовцям Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України та Управління державної охорони України за безперервну службу” [12], № 173/2002 “Про посилення соціального захисту військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ” [13], № 52/2002 “Про Порядок внесення і розгляду пропозиції щодо допуску підрозділів збройних сил інших держав на територію України для участі у спільних військових навчаннях” [14] та інші.

Отже, Президент України, здійснюючи керівництво в сфері національної безпеки та оборони України, видає нормативно-правові акти, як з питань віднесених до його компетенції законодавством, так із інших питань, не врегульованих законом, але регулювання яких органічно з них випливає. Як глава держави, Головнокомандувач Збройними Силами, Президент України здійснює керівництво на усіх щаблях сфери національної безпеки та оборони через видання нормативно-правових актів.

Наступною сферою, в якій Президент України, згідно Конституції України, здійснює державне керівництво, видаючи нормативно-правові акти, є зовнішньополітична діяльність. Аналіз виданих Президентом за 1996-2004 роки указів дає можливість класифікувати їх за такими видами.

- 1) укази, що стосуються стану зовнішньополітичної діяльності держави [15; 16];
- 2) укази, що стосуються посадового складу дипломатичного та консульського корпусу і проходження дипломатичної служби [17; 18; 19, ст.24];
- 3) укази, якими затверджуються положення про міністерства (оперативно-забезпечувальні укази) [20];
- 4) укази технічно- та організаційно-забезпечувального характеру [21; 22].

Однак, нормативно-правові акти Президент України видає не тільки в порядку реалізації повноважень, які закріплені в Конституції України, але й тих, що містяться в конституційних (органічних) законах, тобто законах, що прямо впливають з Конституції. Так, Президент України на виконання пп.2 і 3 ст.22 Закону України “Про громадянство України”, видає Указ № 215/2001 “Питання організації виконання Закону України “Про громадянство України” [23], яким затверджує Положення про Комісію при Президентові України з питань громадянства та Порядок провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України і виконання прийнятих рішень.

Ст.16 Закону України “Про захист суспільної моралі” прямо вказує, що Президент України і Верховна Рада визначають державну політику у сфері захисту суспільної моралі та обігу продукції і видовищних заходів сексуального характеру, а також продукції, що містить пропаганду культури насильства, жорстокості і порнографії, законодавчі основи її реалізації та гарантії правового захисту працівників цієї сфери. Це означає, що Президент України може

видавати нормативно-правові акти з питань, що входять у цю сферу, хоча прямої вказівки на це немає.

Те ж саме спостерігається у ст.4 Закону України “Про телебачення і радіомовлення”, у якій зокрема вказується, що Верховна Рада України і Президент України визначають державну політику щодо телебачення і радіомовлення, законодавчі основи її реалізації, гарантії соціального і правового захисту працівників цієї сфери [24]. Зі змісту даної статті випливає, що Президент має повноваження щодо нормативного регулювання основ реалізації державної політики з питань телебачення і радіомовлення та встановлення гарантій соціального і правового захисту працівників зазначеної сфери, зокрема встановленням правових норм.

Видання Президентом України нормативно-правових актів з питань, які були окреслені нами вище, аж ніяк не порушує ієрархії нормативно-правових актів, що прийнята юридичною наукою. Але не визначені сфери або питання, з яких Президент України має право видавати нормативно-правові акти, як внутрішньодержавні (зв'язані з здійсненням внутрішньої політики держави), так і зовнішньодержавні (зв'язані з зовнішньою політикою держави).

Таким чином, особливістю сучасної системи нормативно-правових актів України є те, що в ній діють так звані “переживаючі” нормативно-правові акти Президента України, що мають силу закону, які були видані ним згідно зі статутним правом¹ ухвалювати укази з питань економічної реформи, не врегульованих законами України, які мають термін дії – до прийняття відповідних законів (набрання чинності відповідним законом). До такого роду нормативно-правових актів відносяться ті, що були видані на підставі п.7-4 ст.114-5 Конституції України 1978 року (зазначена конституційна норма була внесена в Конституцію 21.05.1993 року [25]) та видані відповідно до п.4 перехідних положень Конституції України 1996 року, який передбачав обмежене строком (3 роки після набуття чинності Конституцією), предметом (економічні питання, не врегульовані законами) та процедурою (обов'язкова контрасигнація, подання аналогічного законопроекту до Верховної Ради України і особливий порядок набуття чинності відповідних указів) право Президента видавати укази нормативного характеру, що мають силу закону. З 1996 по 1999 рік глава Української держави підписав 142 укази з економічних питань, виданих в порядку делегованого законодавства, з них 8 указів про внесення змін в укази Президента, 64 укази не вступили в дію у зв'язку з прийняттям відповідного закону або відхиленням проекту відповідного закону Верховною Радою України. Завдяки цьому, зараз поряд з законами України діє низка нормативно-правових актів Президента України, що мають силу закону. Термін дії зазначених указів – до набрання чинності відповідних законів. Тому такі укази можуть існувати досить тривалий термін (досі діють нормативно-правові

¹ Слід відрізнити статутне наділення президента законодавчими повноваженнями від делегування парламентом таких повноважень. Закріплене в п.7-4 ст.114-5 Конституції України 1978 року та п.4 Розділу XV “Перехідні положення” Конституції 1996 року право Президента видавати укази з економічних питань, що мають силу закону треба розуміти, як статутне, а не делеговане право. Правом делегованих повноважень наділений президент, якщо таке право прямо закріплено в конституції держави або іншому відповідному статутному акті.

укази, що були видані відповідно до положень Конституції України 1978 року).

Для приведення системи нормативно-правових актів України у відповідність до теоретичної моделі ієрархії нормативно-правових актів, вважається доцільним прийняти закони з питань, які регулюють порядок прийняття, зміни та скасування всіх нормативно-правових указів глави Української держави. Прийшов час провести їх інвентаризацію, систематизувати та уніфікувати у відповідності до Конституції України, впорядкувати їх видання в законах "Про Президента України" та "Про нормативно-правові акти України". Укази є основним різновидом актів Президента України, за допомогою яких він здійснює функції і повноваження як глави держави, Верховного головнокомандувача Збройних Сил України, глави Ради Національної безпеки та оборони України, гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції, прав та свобод громадян, що закріплені в Основному Законі та законодавстві України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права. -Х.: Консум, 2000. -704 с.
2. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. -М., 1995. -384 с.
3. Теория права и государства: Учебник /Под ред. В.В. Лазарева. -М., 1996. -424 с.
4. Теория государства и права: Учебник /Под ред. В.М. Корельского. -М., 2000. -616 с.
5. Теория держави і права: Навч. посібник /А.М. Колодій, В.В. Копейчиков. -К., 2004. -368 с.
6. Рішення Конституційного Суду України від 17 жовтня 2002 року у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України // Вісник Конституційного суду України. -2002. -№ 5. -С.11.
7. Серьогіна С.Г. Теоретико-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні. -Х.: Інформ.-прав. центр "Ксилон", 2001. -278 с.
8. Закон України "Про загальний військовий обов'язок та військову службу" від 25.03.92 // ВВР. -1992. -№ 27. -Ст.385.
9. Указ Президента України "Про затвердження положень про Міністерство оборони України та Генеральний штаб Збройних Сил України" від 21.08.1997 р., № 888/97 // Офіційний вісник України. -1997. -№ 35. -С.2.
10. Указ Президента України "Про Положення про Раду з питань розвідки" від 11.03.1999 р., № 247/99 // Офіційний вісник України. -1999. -№ 10. -С.14.
11. Указ Президента України "Про положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців" від 7.11.2001 р., № 1053/2001 // Офіційний вісник України. 2001. -№ 46. -Ст.2039.
12. Указ Президента України "Про надбавки військово-службовцям Збройних Сил України, Міністерства вну-

трішніх справ України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України та Управління державної охорони України за безперервну службу" від 5.05.2003 р., № 389/2003 // Офіційний вісник України. -2003. -№ 18. -Ст.817.

13. Указ Президента України "Про посилення соціального захисту військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ" від 23.02.2002 р., № 173/2002 // Офіційний вісник України. -2002. -№ 9. -Ст.397.

14. Указ Президента України "Про Порядок внесення і розгляду пропозиції щодо допуску підрозділів збройних сил інших держав на територію України для участі у спільних військових навчаннях" від 19.01.2002 р., № 52/2002 // Офіційний вісник України. -2002. -№ 4. -Ст.130.

15. Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення ефективності зовнішньополітичної діяльності держави" від 29.11.2003 р., № 1387/2003 // Офіційний вісник України. -2003. -№ 49. -Ст.2554.

16. Указ Президента України "Про Порядок здійснення зовнішніх зносин Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями" від 5.03.2002 р., № 217/2002 // Офіційний вісник України. -2002. -№ 10. -Ст.471.

17. Указ Президента України "Про Перелік посад, приписаних до дипломатичних рангів України" від 26.03.2002 р., № 301/2002 // Офіційний вісник України. -2002. -№ 29. -Ст.1350.

18. Указ Президента України "Про нештатних (почесних) консулів України" від 17.02.1997 р., № 150/97 // Офіційний вісник України. -1997. -№ 8. -Т.1. -С.121.

19. Закон України "Про дипломатичну службу" від 20.09.2001 р. // ВВР України. -2001. -№ 5. -Ст.29.

20. Указ Президента України "Про Положення про Міністерство закордонних справ України" від 3.04.1999 р., № 357/99 // Офіційний вісник України. -1999. -№ 14. -С.16.

21. Указ Президента України "Про Державний Протокол та Церемоніал України" від 22.08.2002 р., № 746/2002 // Офіційний вісник України. -2002. -№ 35. -Ст.1643.

22. Указ Президента України "Про дипломатичний та службовий паспорти України" від 26.02.1998 р., № 153/98 // Офіційний вісник України. -1998. -№ 9. -С.68.

23. Указ Президента України "Питання організації виконання Закону України "Про громадянство України" № 215/2001 // Офіційний вісник України. -2001. -№ 13. -Ст.533.

24. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" від 21.12.1993 р. // ВВР України. -№ 10. -Ст.44.

25. Закон України "Про внесення доповнення до Конституції (Основного Закону) України" // ВВР України. -1993. -№ 27. -Ст.284.

Надійшла до редколегії 28.09.2004

МАЗУР Д.В. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СООТНОШЕНИЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ УКАЗОВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАИНЫ И ЗАКОНОВ УКРАИНЫ

Представлено теоретико-правовое обоснование взаимного сосуществования и подчиненности законов Украины и нормативно-правовых актов, которые издает Президент Украины.

MAZUR D.V. THE ACTUAL QUESTIONS OF PARITY NORMATIVE LEGAL DECREES OF THE PRESIDENT OF UKRAINE AND OF UKRAINE LAWS

The theoretical-legal substantiation of mutual coexistence and subordination of laws of Ukraine and normative-legal acts, which are issued by the President of Ukraine, is submitted.

О.М. ЯРОШЕНКО

канд. юрид. наук, доц.

Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

УДК 341.24:349.2

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ПРО ПРАЦЮ

Розглянуті проблеми, пов'язані із змістом та природою міжнародно-правового регулювання праці.

На сучасному етапі розвитку світового співтовариства однією з його основних тенденцій є глобалізація, що являє собою нову стадію процесу інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя.

Найбільш інтенсивно процеси глобалізації проходять у сфері економіки, проявляючись в активному формуванні єдиного світового економічного простору. Аналогічні процеси мають місце і в інших сферах життя суспільства, у тому числі й у праві. Глобалізація правового простору сприяє створенню єдиного правового поля, нівелюючи особливості національних законодавств.

Політичні й економічні процеси, що проходять в Україні протягом останніх років, свідчать про прагнення нашої країни до інтеграції у світовий економічний простір. Уже сьогодні вітчизняна економіка в значній мірі залежить від глобальних потоків капіталів, товарів, технологій, інформації тощо. Для подальшого входження у світовий ринок нагальним є вирішення ряду проблем, в тому числі – проблеми гармонізації вітчизняного права з порядками провідних економічно розвинутих країн. Її вирішення можливе насамперед за допомогою використання уніфікованих норм у процесі національної законотворчості і правозастосування [1, с.7-12].

Уніфікацію права можна назвати основним інструментом глобалізаційного процесу. Особливого значення набуває уніфікація норм матеріального права. Саме вони, одноманітно регулюючи суспільні відносини, забезпечують єдиний правовий режим і дають можливість створити єдиний правовий простір. На це вказує і посилення їхньої ролі в порівнянні з колізійними нормами. Так, досвід країн Європейського союзу показує, що в сфері матеріального права колізійне право витісняється так званим "вторинним" правом (регламентами, директивами, рішеннями, рекомендаціями і висновками, прийнятими Європарламентом спільно з Євросоюзом). Забезпечуючи єдиний правовий режим, уніфікація матеріальних норм також сприяє

зближенню правових систем [2, с.47-48].

Курс України на інтеграцію у світове економічне співтовариство знайшов помітне відображення й у нашому трудовому законодавстві. Принципове значення має закріплення в ст.9 Конституції України положення, щодо якого чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства нашої країни. Стаття 8² КЗпП України конкретизує вказане конституційне положення щодо вітчизняного трудового законодавства. В ній закріплюється норма, згідно якої, якщо міжнародним договором або угодою, в яких бере участь Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що їх містить законодавство України про працю, то застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди. Міжнародно-правове регулювання праці перетворилось у важливий фактор соціальної дійсності сучасного цілісного та взаємозалежного світу.

Особливістю міжнародно-правового регулювання праці є те, що норми міжнародних договорів про працю регулюють не безпосередні трудові відносини, а встановлюють певні стандарти в галузі праці, які через їх імплементацію в національному законодавстві кожної країни, що бере в них участь, конкретизуються і наділяються певним правовим механізмом реалізації. Характерними прикладами тут можуть бути визначення поняття права на працю, примусової праці, достатнього життєвого рівня тощо [3, с.41].

Закріплене Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами положення про пріоритет міжнародних договорів є безсумнівним свідченням спрямованості державної політики на всебічне сприйняття загальнолюдських цінностей, визнання людини, її життя, здоров'я, честі і гідності найвищими соціальними цінностями. Ст.55 Статуту ООН наголошує на необхідності поваги прав людини, а всі держави зобов'язані заохочувати загальну повагу і дотримання прав та свобод людини [4].